

www.flickr.com/photos/007

Vecht, dans en speel in de stad

➤ **MOMENTEN SPRAK MET PATRICK MANGHELINCKX, ALGEMEEN DIRECTEUR BIJ JES; PIETER SMETS, PROJECTLEIDER VECHT EN DANS EN JELLE VAN CAMP, PROJECTLEIDER KORT OP DE BAL.**

➤ **TEKST: INGE VAN DE WALLE**

Het participatiedecreet voorziet via de proeftuinen in ruimte voor experiment. De sportsector ging daar gretig op in met projecten zoals 'Open Stadion', maar ook de jeugdsector liet zich niet onbetuigd in de sportsfeer. In opdracht van de Vlaamse minister van Sport werkt JES in Brussel en Antwerpen aan het versterken van de maatschappelijke rol van sportclubs ten aanzien van jongeren en ouders uit kansengroepen. In Brussel is er 'Kort op de Bal', met zeven voetbalclubs in de hoofdrol. In Antwerpen loopt het dubbeltraject 'Vecht en Dans', met enerzijds vier nieuw opgerichte dansclubs en ondersteuning van twee bestaande en anderzijds het versterken van negen bestaande thaiboksclubs. Eind 2013 lopen de proeftuinen af: Patrick Manghelinckx (algemeen directeur bij JES), Pieter Smets (projectleider Vecht en Dans) en Jelle Van Camp (projectleider Kort op de Bal) blikken in de voor- en achteruitkijkspiegel.

Momenten: "Enerzijds is het voor jullie geen evidente opdracht om vanuit een jeugdwerkorganisatie het leven van een sportclub in te stappen, anderzijds breekt JES binnen de jeugdwerksector een lans voor het versterken van competenties van jongeren vanuit sport. Hoe sterk komt dit competentieverhaal terug in de projecten?"

VECHT EN DANS

Pieter: "Het project Vecht en Dans bestaat uit twee deelluiken: een vechtsportproject en een dansproject. Voor het dansproject zijn

we gestart met de uitbouw van een nieuw, laagdrempelig dansaanbod op maat, vanuit samenwerking met scholen of cultuur- of jeugdcentra. Bedoeling is dat de meisjes na verloop van tijd meer verantwoordelijkheden opnemen, we begeleiden hen hier stapsgewijs in. We werken dan ook met toonmomenten, specifieke vormingen, een dansanimatorcursus."

"Voor het vechtsportproject ondersteunen we negen bestaande thaiboksclubs in het Antwerpse. Het zijn clubs uit een sporttak die in het structurele sportbeleid wat in de

kou blijft staan, vaak omwille van een onterecht kwalijke reputatie. Die ondersteuning gebeurt ook hier op maat: een stageweekend, 'train the trainer'-dagen, het tijdschrift *Kaboem*, het uitbouwen van netwerken... Competenties van jongeren, trainers en vrijwilligers versterken en zo mensen en organisaties perspectief bieden, is sowieso de kern van ons werk. En op het tweede niveau versterken we op die manier de organisaties. We gebruiken sport als een middel, vanuit de overtuiging dat dit kansenversterkend werkt."

KORT OP DE BAL

Jelle: "Voor het project Kort op De Bal gingen zeven Brusselse amateurclubs in op de projectoproep. Het accent ligt hier vooral op het versterken van de mensen in clubs. Er is sporttechnische scholing van trainers, maar evengoed een sociaal-educatief luik waarin aandacht gaat naar bijvoorbeeld de uitbouw van de clubstructuren en het netwerk van en rond de club en het opzetten van extrasportieve activiteiten zoals een ouderavond. We richten ons zowel op jongeren zelf als op aspirant vrijwilligers die jongeren willen begeleiden. We willen het aanwezige potentieel versterken en dat potentieel is er wel degelijk. Er zijn heel wat jonge mensen die zich geroepen voelen om iets te doen, gasten van achttien, negentien jaar die je op termijn wel iets kunt laten doen. Door hen structuur en inhoud mee te geven, een state of mind die ze hopelijk oppikken, in de hoop dat sommige jongens doormerken naar een bestuursniveau."

PROEFTUINEN

Momenten: "Wordt er door de proeftuinen een aanbod gerealiseerd voor kinderen en

jongeren die anders door het reguliere aanbod niet worden bereikt?"

Pieter: "De proeftuinen werken in wijken van Antwerpen en Brussel met een hoge concentratie van jongeren met een cultureel diverse achtergrond en/of kansarmen. We bereiken in beide projecten 80 à 90% jongeren uit kansengroepen. Binnen het dansproject vertrekken we vanuit het jongerenniveau door een eerstelijnsaanbod te creëren. Het zijn meisjes tussen acht en zestien jaar die door het reguliere aanbod niet worden bereikt. We zijn van nul begonnen: door samen te werken met de scholen vertrekken we dicht bij de leefwereld en nemen we de drempel naar de sportclub weg. Er blijkt een grote vraag te zijn rond dans, maar een zeer klein aanbod. Tegelijkertijd werken we op de tweede lijn door met directies en partners samen te werken."

"De thaiboksclubs en voetbalclubs bereikten die jongeren wel al, maar de organisaties zijn niet altijd even sterk als de doorsnee middenklasseclub. Daar proberen we via gerichte ondersteuning ook iets aan te doen. Dus daar werken we eerder op de tweede lijn via de sleutelfiguren, zorgen dat de condities goed zitten zodat zij hun sociale rol op een goede manier kunnen vervullen."

Jelle: "Door het feit dat we de clubs aan de basis ondersteunen, zorgen we er mee voor dat het aanbod voor jongeren beter wordt. We versterken de clubs niet enkel sociaal, maar ook voetbaltechnisch. Er is wel degelijk een probleem met aanbod voor kinderen en jongeren in de stedelijke context. De clubs zitten eigenlijk vol, de vraag van de jongeren is er en het aanbod speelt erop in, maar er blijft een tekort. Er is nu een stage bij Jeunesse Molenbeek: ze hebben

plaats voor 45 kinderen, en er zijn er zestig ingeschreven. Veertien jongeren komen uit de eigen club, en een groot deel is nog niet aangesloten en wil zich in de toekomst aansluiten. Maar dat is moeilijk: er zijn niet genoeg trainers, niet genoeg accommodatie, bespeelbare velden, kleedkamers, kantines. Dat kunnen we vanuit JES zelf niet gaan oplossen.”

BRUSSELSE CONTEXT

“In Brussel is er dan ook een specifiek financieel probleem voor de clubs, met gevolgen voor kinderen en jongeren zelf. In Vlaamse clubs sponsort de middenstand. Die clubs vragen ook lidgeld, maar dat ligt lager dan in Brussel. In Brussel zijn er minder sponsors, maar de financiële noden zijn dezelfde. Dat zorgt ervoor dat de lidgelden te hoog zijn voor de doelgroep. En omwille van hun sociale rol kunnen de clubs jongeren niet zomaar wegsturen. Er zijn wel een aantal mogelijkheden via sportcheques, OCMW of mutualiteit, maar ik zou het toch beter vinden als een bepaald bedrag aan subsidies kan worden voorzien om een minimum aantal gratis inschrijvingen aan te bieden. Ik wil toch meegeven dat er in de Brusselse context voor deze doelgroep een reële financiële drempel is. We moeten de verenigingen ook coachen om gestructureerd te werk te gaan bij het innen van lidgelden. Sommige clubs hebben zelf geen zicht op wie al dan niet heeft betaald.”

DECODEREN TUSSEN BELEID EN PRAKTIJK

Momenten: “Er zijn heel wat bestaande sportstructuren, zowel stedelijk als op Vlaams niveau. Waarom komen die organi-

saties die jullie ondersteunen onvoldoende aan de bak in het bestaande circuit?”

Patrick: “De manier waarop het Antwerpse stadsbestuur momenteel organisaties ondersteunt, vertrekt vooral vanuit de manier van werken van verenigingen die vooral de middenklasse aantrekken. De vechtsportinitiatieven die we ondersteunen vanuit Vecht en Dans vallen daar duidelijk niet onder. Het gaat over clubs met een zeer divers publiek, de clubs zijn vaak opgebouwd rond één persoon/figuur waarnaar de club ook vaak is genoemd. Ze werken rond een risicovolle gevechtssport die niet erkend is, dus krijgen ze geen subsidies. Het type doelgroep waar ze mee werken, durft zich ook al eens in de slachtofferrol steken. Er is dus een grote kloof tussen de spelers, hun trainers en het beleid. Het is niet evident dat deze clubs contact opnemen met het Antwerpse bestuur, ze ervaren dat als te groot en te log.”

Pieter: “JES probeert hier een brugfunctie op te nemen, de jongeren mee verantwoordelijkheid te laten nemen en het beleid hier rond te sensibiliseren. Eigenlijk bestaat onze rol als begeleider er heel vaak in om te decoderen, de vertaalslag te maken tussen de club, de buurt en het beleid. We kunnen daarvoor gelukkig beroep doen op onze medewerker Rachid, die het thaiboksmilieu door en door kent, de nodige ‘street credibility’ heeft en die anderzijds ook samen met het team de link kan leggen met het beleid. Tegelijk zorgt JES Stadslabo voor positievere beeldvorming, via initiatieven die op een correcte, aantrekkelijke manier berichten over alle aspecten van de vechtsport.”

Jelle: “Ook bij de voetbalclubs merken we dat onze clubs vaak niet serieus worden genomen. Er is een groot verschil tussen de clubs in Brussel en daarbuiten. Ze gaan wel met mekaar in competitie en daar botst het soms, ook omwille van het vooroordeel dat bestaat ten opzichte van de Brusselse clubs. En ja, er is minder structuur, maar niet alle vooroordelen kloppen. Er zijn heel veel jonge gasten die iets willen doen, die een functie opnemen als trainer.”

“Vanuit JES hebben we wel een goed contact met de Vlaamse Gemeenschapscommissie, en we krijgen van hen ook wel ondersteuning. De stad op zich, daar hebben we geen directe samenwerking mee. Voor de clubs zelf is het verhaal nog moeilijker. Sommigen zoeken steun bij Buurtsport, de gemeentes ondersteunen sommige clubs met accommodatie of subsidies, maar het is geen structurele of afdoende ondersteuning.”

CLUBMAGNEET

Pieter: “Als het over die jongeren gaat en die clubs, kom je al snel uit bij het discours rond probleemgevallen en probleemclubs. Er mag ook wel eens worden gekeken naar de kansen die deze clubs bieden. Want het is juist dit soort clubs dat als een magneet werkt voor die jongeren in bepaalde wijken. Ze kunnen een zeer constructieve rol spelen in de wijk en het leven van jongeren. Daar wordt vooralsnog redelijk weinig in geïnvesteerd. Terwijl andere clubs, die vanuit een Vlaamse context zijn gegroeid, op een vrij artificiële manier met die doelgroep omgaan. Dat zit niet in hun vezels, zoals bij Rachid of de trainers. Onze medewerkers hebben roots in de sport- en danswereld en uitstekende

netwerkkwaliteiten, dat zorgt voor kwaliteit op maat van de doelgroep. Een thaiboksgala, bijvoorbeeld, trekt een groot publiek aan. De clubs zijn heel gekend in bepaalde netwerken, netwerken waar men in het algemeen weinig grip op heeft, waar zagezegd geen verenigingsleven is. Die kansen op participatie mogen we zeker niet laten liggen.”

Momenten: “Is het geen nadeel om vanuit het jeugdwerk de sportsector in te stappen?”

Pieter: “De grootste uitdaging van dit project is komen tot goede samenwerking met partners, want alleen kan je dit niet doen. We zijn bij de projecten dan ook vertrokken van een SWOT-analyse van de wijk, net om vanuit de projecten op zoek te gaan naar netwerken en partners en de projecten ook wijkgericht te verankeren. Ook de samenwerking tussen de clubs is voor ons heel belangrijk. Op Vlaams niveau was het misschien beter geweest als dit project zowel vanuit Jeugd als Sport was voorbereid, bijvoorbeeld in samenwerking met de Vlaamse Sportfederatie. We zitten tussen sport en jeugdwerk, maar het is wel het jeugdwerk dat het project uitwerkt en aan de sportsector moet verkopen, met het gevolg dat je soms wat stiefmoederlijk overkomt. We staan daar dan met ons vinger-tje, en de sportsector wordt al vaak overbevraagd.”

Jelle: “Ik kom zelf vanuit de sportclubs, en clubs zijn niet altijd vragende partij voor ons, net omdat we geen federatie zijn. Maar dat is niet onoverkomelijk.”

Pieter: “Een pluspunt is wel dat onze relatie met de clubs een stuk authentiekter is. We zeggen meteen: dit is waar wij voor staan.

Dan weet je direct of je kan samenwerken of niet. Maar om de expertise vanuit dit project over te dragen naar de sportsector zelf is het wel een nadeel dat we vanuit het jeugdwerk komen. Omdat de jeugdsector niet altijd honderd procent au serieux wordt genomen binnen de sportwereld, ook omdat ze die wereld niet altijd kennen.”

INBREKEN OP MAAT

Jelle: “In Antwerpen hebben we de dansclubs zelf opgericht, de thaiboksclubs zitten in een vacuüm. Er is wel een federatie waar we goed mee samenwerken, maar thaiboks is niet erkend als sport, de federatie draait op vrijwilligers. Dus die clubs hebben onze ondersteuning zeker nodig. De clubs die wij in Brussel ondersteunen maken eigenlijk al deel uit van een federatie, ze hebben een jarenlange traditie binnen de eigen club en federatie. Het is daar niet evident om ons doel verkocht te krijgen. Dat gaat geleidelijk aan, in cycli, op het ritme van de mensen die komen en gaan in de clubs.”

Pieter: “Ik heb eerst nog bij het Kort op de Bal project in Brussel gewerkt. Als Nederlandstalige binnenkomen bij de sportclubs was ook niet gemakkelijk. In de ene club was het heel moeilijk om het wantrouwen te slopen. Ik had geen tussenpersoon die de mannen kende, ik heb drie, vier maanden hieraan gewerkt met een aantal sleutelfiguren. In de andere club werd ik onmiddellijk hartelijk ontvangen, kreeg ik lasagne en Italiaanse koffietjes.”

Momenten: “Kunnen jullie effectief de kwaliteit van de clubs een paar graden hoger zetten?”

Pieter: “We begeleiden de projecten vanuit JES heel laagdrempelig en persoonlijk via de projectmedewerkers. Naast inzetten op competenties, zetten we toch ook in op het verhogen van de organisatorische kwaliteit met een werkgroep visie en kerngroepvergaderingen met evaluaties en toekomstverkenningen. Voor het dansproject gaat het dan bijvoorbeeld over het opstellen van een reglement en een organigram. Voor een vechtklub betekent dit bijvoorbeeld dat men na een jaar ondersteuning aan 90% verzekerde leden zat, wat vroeger lang niet altijd het geval was en met de nodige risico's van dien.”

Jelle: “Bij Kort op de Bal willen de clubs enerzijds in het project meestappen om sporttechnisch beter te worden en voor de eer en de glorie. Anderzijds doen ze het ook wel voor de sociale rol, ze willen een rol spelen in de buurt. Om concreet aan de kwaliteit van de club te werken is er bijvoorbeeld een taalvoetbalstage, een traject met de begeleiders, met vooraf en tijdens de stage een opleiding. Nadien is er opvolging in de clubs van wat ze hebben geleerd. Dat moet zeker de kwaliteit van de clubs ten goede komen. Er ligt ook een grote uitdaging in het vinden van meer mensen om de clubs te ondersteunen in de Brusselse context. De vraag om te kunnen voetballen is groot en de clubs kunnen dat noch naar accommodatie, noch naar personeel opvangen. Het aantal vrijwilligers in de clubs is heel beperkt, ze zijn vaak overbelast en hebben niet altijd de competenties om alle functies op te nemen.”

VERENIGINGSONDERSTEUNING

“We ondersteunen de clubs in Brussel vanuit JES met drie mensen, één coördinator en twee verenigingsondersteuners. We focussen op de lagere clubs. Het is een vrij intensieve begeleiding: we zijn wekelijks aanwezig, vaak ook in het weekend en op de informele momenten. Een van onze medewerkers gaat daar ver in, hij neemt zelf een functie op in het ouderfeest, gaat mee spaghetti maken, materiaal verzamelen voor het sinterklaasfeest. Het is een moeilijke grens tussen engagement en een rol spelen als katalysator: het is niet de bedoeling dat we alles in hun plaats doen, maar mét hen. Al doende de nodige expertise overbrengen, anders zouden ze blijven stilstaan.”

RUIMTE VOOR EXPERIMENT

Momenten: “Is er eigenlijk nood aan extra middelen voor proeftuinen in jeugd, cultuur en sport? Kunnen dit soort opdrachten niet worden opgenomen in het kader van een structurele subsidie?”

Patrick: “Er is wel degelijk een nood aan proeftuinen, want momenteel is er binnen de sectorale decreten te weinig ruimte voor experiment op intersectoraal niveau. Zo bots je binnen de decreten van het jeugdwerk al snel op de grenzen met het onderwijs. Terwijl het toch vruchtbaar kan zijn om bijvoorbeeld in het project Kort op de Bal de jeugdwerkmethodiek te koppelen aan een sociaal-sportieve. Voorwaarde op het vlak van de organisatie die een proeftuin opzet, is dat je wil meestappen in een beleidslogica. De overheid van de andere kant moet een kader van minimum drie jaar voorzien voor de uitbouw van de proeftuin, liefst zelfs vijf jaar. Dat is de termijn die nodig is om expertise op

te bouwen als organisatie en de overdracht van die expertise op te nemen naar het beleid en partnerorganisaties.”

“Een mogelijk knelpunt bij organisaties kan zijn dat ze verwachten dat de middelen voor de proeftuinen een structurele subsidie worden. Dat is geen goede motivatie om in een proeftuintraject te stappen. Het moet natuurlijk wel de bedoeling zijn dat de expertise niet verloren gaat, maar dat kan ook door te leren als organisatie en door te geven, door de expertise in een publicatie te verwerken, door een lokaal beleid daarin mee te krijgen... JES werkt vaak met dit soort projecten/trajecten, we verwachten niet dat we al die projecten op lange termijn bijhouden. Bij de opstart van een proeftuintraject moeten de verwachtingen tussen organisatie en overheid goed worden doorgesproken op basis van finale doelstellingen en verwachte output.”

Momenten: “De proeftuinen lopen eind 2013 af. Hoe willen jullie ervoor zorgen dat de expertise vanuit de proeftuinen wordt opgepikt?”

Patrick: “De wisselwerking met het Antwerpse beleid is bij Vecht en Dans al bij de start ingebed, om op termijn te komen tot een duurzame verankering/ondersteuning van de dans/vechtsportinitiatieven in de stad Antwerpen. We werken niet alleen samen met het beleid, maar ook met andere betrokken actoren. Om ons traject onderzoeksmatig te onderbouwen, werken we samen met de VUB, het traject sluit immers aan bij het Sportplusverhaal, waarbij sport als middel naar voren wordt geschoven om kansengroepen meer verantwoordelijkheid

te geven. Daarnaast werken we ook samen met de8: zo volgen we bijvoorbeeld samen de werkgroep verenigingsbeleid in Antwerpen om op dat niveau één en ander te doen bewegen. Dat is nodig, want je komt het nog altijd tegen bij verenigingen en ambtenaren: 'we zijn er om te sporten'. We werken met een strategie van 'inbreken' in bestaande structuren, maar evengoed 'betrekken' van organisaties bij ons eigen traject. Zo zijn VSF, VTS, Jef Cas... betrokken bij de reflectiegroep van Vecht en Dans. Op lange termijn hopen we dat dit leidt tot eyeopeners.

HET JUISTE HOKJE

"Binnen het jeugd-sportbeleid van Antwerpen moet worden nagedacht over waar men die nieuwe werkvormen wil plaatsen. We moeten daar ook zelf over nadenken. Zo zijn er via Vecht en Dans zeven dansclubs opgericht, vooral voor en door meisjes. Je kan die

werkvormen onder de noemer brede school zetten, maar ook onder jeugdwerk. Met elk hun respectievelijke voor- en nadelen. Bij brede school heb je wellicht een betere inbedding, maar minder autonomie/eigenaarschap voor de jongeren zelf. Het neigt dus nu naar sociaal-cultureel werk/jeugdwerk, al betekent dit wellicht een aantal jaren vechten om genoeg middelen of een goede locatie te krijgen. Ook die uitkomsten van de trajecten willen we meenemen in beleidsaanbevelingen."

"Elke proeftuin die de Vlaamse overheid subsidieert, zou uiteindelijk moeten leiden tot beleidsaanbevelingen, lessen voor het beleid vanuit de praktijk, vanuit de opgebouwde expertise. Op die manier kunnen de proeftuinen leiden tot veranderingen in het beleid, hetzij op Vlaams, hetzij op lokaal niveau."